

Akademikernes forslag til finansloven for 2014 vedr. forskning, uddannelse og innovation

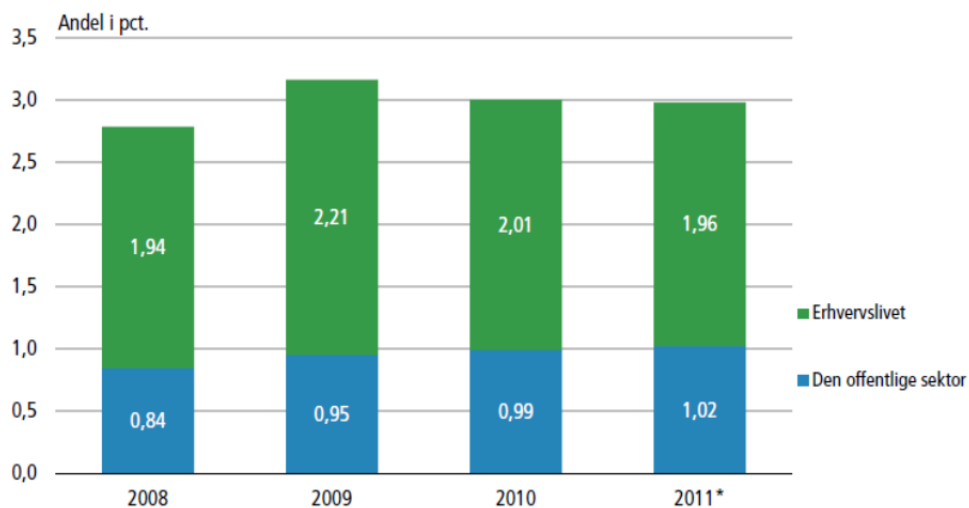
Den 27. august 2013
Sag.nr. S-2013-356
Dok.nr. D-2013-15879
ks/bba/db

Finansloven for 2013 gav ro på økonomien på universiteterne, fordi der i et bredt forlig blev aftalt tre års budgetsikkerhed for basismidlerne. Efterfølgende har stabiliteten fået flere af universiteterne til at bringe en del af formuen, som ellers udgjorde en "buffer" mod skrænter i bevillingerne, i spil til uddannelse og forskning.

Fordelingen af forskningsreserven for 2013 gav således grund til optimisme og finanslovsaftalen for 2013 bragte det offentlige forskningsbudget op på 20,2 mia. kr., svarende til 1,07 pct. af BNP.

Men samtidig er erhvervslivets investeringer i forskning faldende, og med de seneste tal fra 2011 er de private forskningsinvesteringer på 1,96 pct. af BNP, hvilket er et markant fald fra 2,21 pct. i 2009. Selv med offentlige investeringer i 2011 på 1,02 pct. af BNP, opfyldte Danmark i 2011 altså ikke længere Barcelonamålet om at afsætte minimum 3 pct. af BNP til forskning og udvikling. Og dette endda i en tid med ringe udvikling i BNP.

Forskning og udviklings andel af bruttonationalproduktet

* Foreløbige tal.

Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik, nr. 229, 1. maj 2013.

Derfor er der al mulig grund til at sætte ambitiøse mål for investeringerne i den offentlige forskning, så investeringerne kan understøtte vækst og innovation i den private sektor og fungere som driver for erhvervslivets forskning og udvikling. Det er regeringens ambition, at Danmark i

2020 kommer i Top 5 i OECD, hvad angår private investeringer i forskning og udvikling, og hvis dette mål skal nås, er der også brug for et nyt ambitiøst mål for de offentlige forskningsinvesteringer.

Akademikerne anbefaler, at politikerne sætter sig som mål, at de offentlige investeringer i forskning og udvikling i 2020 kommer til at udgøre 1,5 pct. af BNP. En udvikling hen imod dette mål kan kickstartes ved at øge finanslovsmidlerne til forskning, så der samlet set afsættes minimum 1,1 pct. af BNP til offentlige bevillinger i 2014.

Centrale forslag til finansloven for 2014:

Forskning

- 1) De offentlige bevillinger til forskning og udvikling bør øges til 1,1 pct. af BNP, med et mål om at nå 1,5 pct. af BNP i 2020.
- 2) 70 pct. af de statslige forskningsbevillinger bør være basisbevillinger til universiteter og øvrige forskningsinstitutioner.
- 3) Universiteternes treårige budgetsikkerhed bør fastholdes ved at bevillingerne løbende forlænges, så de ligger fast tre år frem.
- 4) Der bør afsættes midler fra forskningsreserven til at sikre Forskningsrådene og Højteknologifonden bevillinger, der som minimum svarer til bevillingerne for 2013.

Uddannelse

- 5) Der bør afsættes midler til at finansiere såvel meroptag som forventet merproduktion af STÅ.
- 6) Taxameterforhøjelsen på 5.000 kr. pr. år for det laveste taxameter (takst 1) bør gøres permanent. De øvrige taxameter takster (takst 2 og 3) bør forøges med 5.000 kr. om året.
- 7) De årlige beskæringer af uddannelsesbevillingerne på 2 pct. bør fjernes, alternativt skal midlerne føres tilbage til sektoren til andre uddannelsesrelaterede formål.
- 8) Der bør afsættes flere midler til udviklings- og evidensbase-ring af uddannelserne på professionshøjskoler og erhvervsakademier.

Innovation

- 9) Såfremt der etableres en ny innovationsfond, bør der som minimum afsættes midler til den, som svarer til de midler, der i dag er afsat til de organer, der kommer til at indgå. Finansieringen af de innovationsinitiativer, som forbliver i Uddannelsesministeriet, bør ligeledes fastholdes.
- 10) Der bør afsættes finansiering til de øvrige initiativer i innovationsstrategien, herunder iværksætterpilotordningen.

Forskning

Universiteterne løser talrige opgaver, der skal sikre samfundet og virksomhederne viden, innovation og vækst, og selv om de enkelte universiteter har øget andelen af private midler i deres budgetter, så er der først og fremmest brug for en stabil udvikling i basismidlerne. Basismidlerne sikrer banebrydende forskning af høj kvalitet inden for universiteternes forskningsstrategier, de sikrer grundlaget for de forskningsbaserede uddannelser og medfinansiering af eksterne bevillinger og givtige forskningssamarbejder med det private erhvervsliv. Akademikerne anbefaler derfor, at basisbevillingerne andel af de statslige bevillinger øges, så de udgør 70 pct. af bevillingerne til forskning og udvikling.

Samtidig anbefaler Akademikerne, at man fastholder den sikkerhed og stabilitet i universiteternes budgetter, som ligger i de treårige budgetter – og disse bør gøres rullende, så der hvert år tilføjes et nyt budgetår med minimum tilsvarende bevillinger. Arkitektskolerne bør tilsvarende have løbende treårig budgetsikkerhed for basismidler, når den aktuelle flerårsaftale for Kulturministeriets institutioner udløber med udgangen af 2014. Det er vigtigt, at der gives budgetsikkerhed for basismidler til samtlige de forsknings- og uddannelsesinstitutioner, der leverer forskningsbaseret uddannelse.

Der er på finansloven afsat en forskningsreserve til at videreføre de forsknings- og udviklingsaktiviteter, som blev sat i gang med globaliseringsmidlerne. Hvis de offentlige investeringers andel af BNP fastholdes på 1,09 pct., som regeringen foreslår, rummer forskningsreserven for 2014 859 mio. kr. Akademikerne anbefaler, at denne reserve øges, så de statslige forskningsbevillinger kommer til at udgøre minimum 1,1 pct. af BNP i 2014.

Akademikerne anbefaler endvidere, at Forskningsrådene og Højteknologifonden sikres bevillinger, der som minimum svarer til bevillingerne for 2013. Konkurrencemidlerne bør også fordeles sådan, at man fastholder den nuværende balance inden for konkurrencemidlerne mellem den frie og den strategiske forskning.

Uddannelse

Igennem de senere år har ordene "rekordstort optag" været en fast bestanddel i mediernes dækning af universiteternes optagelsestal. De nyeste profilmodeltal viser da også, at 25 pct. målsætningen nu er overopfyldt, idet 27 pct. af en ungdomsårgang kan forventes at gennemføre en kandidatgrad.

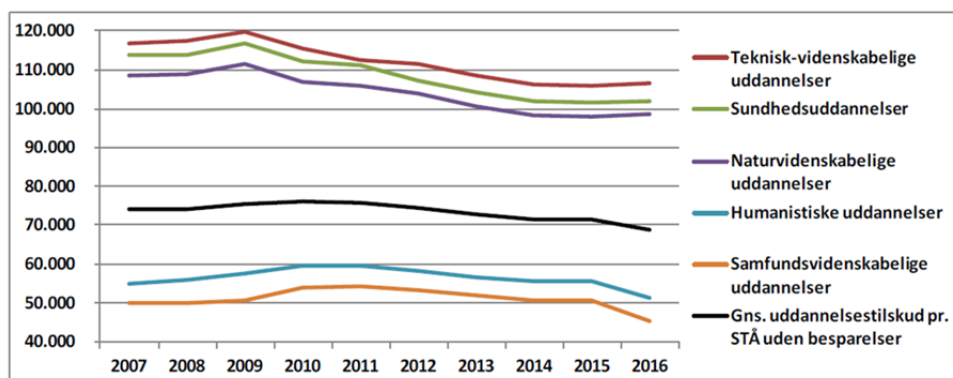
I år er ingen undtagelse, idet universiteterne igen har overgået tidligere års rekorder i studenteroptag. Læg dertil, at regeringens SU-reform forventes at medføre øget eksamensproduktion og dermed flere taxameterudløsende STÅ (studenterårsværk). På sidste års finanslov lykkedes det at finde nye midler til at finansiere universiteternes rekordstore meroptag. Akademikerne anbefaler derfor, at der også for næste års finanslov findes nye midler til at sikre den nødvendige merfinansiering af

universiteternes øgede uddannelsesaktiviteter, således at kvaliteten kan fastholdes.

Dernæst udgør budgetlovens udgiftsstyring en særlig udfordring for uddannelsernes finansiering. Budgetloven sætter et loft for uddannelsesbevillingerne til universiteterne, hvilket kan betyde, at såfremt universiteterne uddanner flere og hurtigere end forventet, vil det medføre en lavere enhedsbevilling. Ikke desto mindre har politikerne med SU-reformen etableret økonomiske incitamentter hos såvel de studerende som universiteterne til hurtigere studie gennemførelse. Akademikerne skal derfor anbefale, at der oprettes en buffer på finansloven til uforudset overproduktivitet, således at universiteterne ikke straffes for at leve op til de politiske ønsker om hurtigere studie gennemførelse.

Endelig fortsætter grønthøsteren på taxametrene på 2 pct. ufortrødent. For de samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser betyder den årlige beskæring, at trods takstløftet på 5.000 kr., vil de samlede uddannelsesbevillinger pr. STÅ i 2014 være tilbage på niveau før løftet. Også de øvrige uddannelsesområder - sundhedsvidenskab, naturvidenskab og teknisk videnskab - har oplevet faldende enhedsbevillinger pr. STÅ, der således siden 2009 er faldet med ca. 10 pct.

Oversigt over udvikling i enhedsbevillinger pr. studenterårsværk (ekskl. administrative effektiviseringer), fordelt på hovedområder

Kilde: Danske Universiteter

Akademikerne skal derfor anbefale, at grønthøsteren på uddannelsesbevillingerne fjernes, alternativt føres tilbage til sektoren til uddannelsesrelaterede formål. Endvidere skal Akademikerne anbefale, at taxameterløftet for de samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser gøres permanent, samt at de øvrige taxametre ligeledes løftes med 5.000 kr.

Det har aldrig været politisk intenderet, at taxameterne skulle dække de fulde udgifter til universiteternes uddannelsesaktiviteter, og tidligere analyser viser da også, at basismidler udgør en ganske pæn andel af uddannelsesfinansieringen på tværs af fagområder. Men i takt med at eksterne forskningsmidler bliver stadig mere afgørende for den samlede finansiering, frikøbes forskere og erstattes af deltidsansatte undervisere uden forskningsforpligtelse, og forskningscentre etableres uden nogen

form for tilknytning til uddannelserne. Akademikerne skal derfor anbefale, at der stilles krav om undervisningsoverhead, som skal bidrage til universiteternes undervisningsopgave.

Som grundlag for at sikre et højt fagligt niveau på uddannelserne på professionshøjskoler og erhvervsakademier bør der afsættes flere udviklingsmidler til skolerne. Formålet med midlerne er at styrke videncentrene og øge forskningssamarbejdet med universiteterne. Aktuelt er der afsat 320 mio. kr. om året, og Akademikerne foreslår, at bevillingen øges til 400 mio. kr. om året i perioden 2014-2017.

Innovation

Regeringen har stillet forslag om at etablere en ny innovationsfond med et årligt budget på 1,5 mia. kr. ved at samle Det Strategiske Forskningsråd, Rådet for Teknologi og Innovation og Højteknologifonden. Akademikerne ser en række muligheder i en sådan konstruktion, såfremt den kan føre til en forenkling i forhold til det nuværende innovationssystem.

Såfremt forligspartierne beslutter at etablere en ny innovationsfond, så bør der som minimum afsættes midler til fonden svarende til de midler, der i dag er afsat til de råd og fonde, der kommer til at indgå i den nye fondskonstruktion - og svarende til de opgaver og aktiviteter, som fonden overtager. Med det foreliggende forslag drejer det sig på finansloven for 2013 om 1.587,2 mio. kr., og Akademikerne skal derfor anbefale en bevilling på 1,6 mia. kr., såfremt den nye fondskonstruktion realiseres, som foreslået af regeringen. Samtidig bør de innovationsordninger, som forbliver i Uddannelsesministeriet, herunder GTS'erne og innovationsmiljøerne, bevare en finansiering i sammen størrelsesorden som den hidtidige.

Regeringens foreslåede INNO+-indsatser forventes realiseret i regi af den nye innovationsfond, og midlerne hertil skal således findes inden for fondens bevilling. Akademikerne finder det vigtigt, at andre og mindre initiativer fra innovationsstrategien ikke mister opmærksomhed i den forbindelse. Vi anbefaler derfor, at der på finansloven for 2014 findes midler, som afsættes eksplicit til at realisere nogle af de øvrige initiativer fra innovationsstrategien. Det gælder eksempelvis iværksætterpilotordningen, hvor det anbefales, at der årligt i 3 år afsættes midler til 100 iværksætterpiloter.

Endvidere anbefaler Akademikerne, at der afsættes tilstrækkeligt med midler til vidempilotordningen, sådan at alle virksomheder, der ønsker at gøre brug af ordningen og kan blive godkendt, kan få bevilget en vidempilot. Akademikerne finder, at ordningen har været administreret for restriktivt i løbet af 2013 og anbefaler, at det i 2014 igen gøres enklere for virksomhederne at ansætte en vidempilot. Der er aktuelt afsat 44 mio. kr., svarende til ca. 300 vidempiloter i 2014, men med en mindre restriktiv administration og en aktiv markedsføring af ordningen over for virksomhederne vil der være god innovations- og arbejdsmarkedspolitisk ræson i at afsætte midler i 2014 lig med niveauet for 2013, dvs. 52 mio. kr. svarende til 350 vidempiloter.

Akademikerne skal desuden anbefale, at der etableres en alternativ ordning for de virksomheder, som endnu ikke har et konkret og veldefineret innovationsprojekt klar (hvilket giver adgang til videnpilotordningen). Med en såkaldt vækstspireordning kan virksomhederne ansætte en højtuddannet tidsbegrænset i fx 12 uger på ordinære vilkår og modtage kompensation fra staten på op til 25.000 kr. om måneden. Akademikerne anbefaler, at der afsættes 8 mio. kr. om året i tre år, svarende til ca. 100 vækstspirer årligt.

For at øge innovation og vækst i samfundet er der behov for, at flere små og mellemstore virksomheder samarbejder med videninstitutioner om innovation. Aktuelt er der afsat penge til videnkupon-ordningen, som giver virksomhederne mulighed for at søge tilskud til at købe viden af en offentlig videninstitution. I regionale projekter med samme formål har det dog vist sig afgørende, at ordningen markedsføres i forhold til virksomhederne, og at virksomhederne får hjælp til at finde det rette match med en videninstitution og etablere samarbejdet med forskerne. Akademikerne foreslår derfor, at der i tilknytning til videnkuponordningen også afsættes midler til markedsføring, matchning og projektsupport.